

Kiss Máté Patrik

Mire elég tíz hónap? - a magyar rendőrségi képzés összehasonlítása más országok képzésével

What is ten months enough for? - a comparison of the Hungarian police patrol training with the education of other countries

Absztrakt

A mű célja a magyar rendőrségi képzés összehasonlítása két kiválasztott ország (Kanada, Ausztria) képzésével és ennek során külföldi képzések tapasztalatainak összegyűjtése és összegzése, ez alapján javaslatok megfogalmazása a hazai képzés kiegészítésére, teljesebbé tételére. A műben először egyenként kerül bemutatásra a kiválasztott országok rendőrségének felépítése, a jelentkezési követelmények köre, majd maguk a járőr képzések. A mű elkészítését nehezítette az a tény, hogy az Adyligeti Rendőrképző Akadémia tantárgyi tematikája a kutatás közben esett át egy jelentős újításon, így nem álltak rendelkezésre gyakorlati tapasztalatok. Összességében az látható, hogy ahány ország, annyi képzési forma. Átfedések vannak ugyan, de különbségek is, melyekből példaként lehet meríteni. Az átvételre érdemes gyakorlatok külön megemlítésre kerülnek a műben. Nem volt cél annak megállapítása, hogy melyik a legjobb módszer, azonban azt megállapítottam, hogy a magyar képzés idejét bővíteni kellene.

Kulcsszavak: képzés, rendészeti képzés összehasonlító rendszer

Abstract

The aim of the work is to compare Hungarian police patrol training with the training of two selected countries (Canada, Austria), and collecting and summarizing the experiences of foreign trainings, and based on this, formulating proposals for supplementing and making the domestic training more complete. In the work, the structure of the police of the selected countries is first presented one by one, and the scope of application requirements, then the patrol training itself. The preparation of the work was complicated by the fact that the subject matter of the Adyligeti Police Training Academy underwent a significant innovation during the research, so the practical experience wasn't available. Overall, it can be seen that there are as many forms of training as there are countries. There are overlaps, but also differences, which can be used as examples. The exercises worth taking over are mentioned separately in the work. The aim wasn't to determine which was the best method, but I found that the time of the Hungarian training should be extended.

Keywords: training, law enforcement training, comparative law enforcement

Bevezetés

„A bűnüldöző szervek tisztviselői soha nem szolgálatmentesek. Elkötelezett köztisztviselők, akik esküt tesznek arra, hogy megvédjék a közbiztonságot bármikor és olyan helyen, ahol a béke veszélyben van.

Minden segítségre szükségük van, amelyhez hozzájuthatnak.”¹

A fent olvasható idézet Barbara Boxertől, az Amerikai Egyesült Államok korábbi szenátorától származik, aki megfogalmazta, hogy mire is tesz esküt egy rendőr. Eszerint a hivatás lényege, hogy a rendőr bárhol és bármikor szolgáljon, amikor arra szükség van. Ehhez pedig meg kell adni minden segítséget és meg kell teremteni minden feltételt, amit csak lehet. Az egyik ilyen segítség vagy inkább feltétel a megfelelő képzés.

Tudományos munkámban azt a célt fogalmaztam meg, hogy összehasonlítom az általam kiválasztott országok (Kanada, Ausztria) közrendvédelmi rendőrségi képzéseit a magyar gyakorlattal, kiemelten foglalkozva az oktatott tantárgyakkal, az oktatás óraszámával, valamint a teljes képzés idejével. Választásom azért esett Ausztriára, mert egyrészt nyugati szomszédunk, másrészt történelmünk hosszú

¹ URL1

időn keresztül közösen íródott, harmadrészt pedig országunk célja megvalósítani az osztrák életszínvonalat hazánkban is. Kanadát pedig azért, mert egyrészt tengerentúli, másrészt kiemelkedően élhető országnak tartják. Írásom végén pedig javaslatokat szeretnék megfogalmazni az összehasonlítás alapján, melyek teljesebbé tehetik a magyar képzést.

Fontosnak tartom kijelenteni, hogy a kiválasztott országok rendőrei nem teljesen azonos munkakörökkel rendelkeznek, illetve más jogszabályok alapján látják el szolgálatukat. Ezeket figyelembe véve szeretnék egy átfogó képet adni az olvasó számára. Előfeltévésként fogalmazható meg, hogy a kiválasztott országok képzéséből áttemelhetünk bizonyos, a hazai képzés fejlesztését szolgáló gyakorlatokat. A járőrök felkészültsége kulcsfontosságú a rendőrség működésében, többek között azért, mert *„A közterületen szolgálatot teljesítő rendőrök tevékenysége képezi a rendőrség civil megítélésének az alapját.”*²

Kanada rendőrségének a felépítése

Ahogy az Amerikai Egyesült Államok rendőrsége, úgy Kanada rendészeti modellje is jelentősen decentralizált.³ Hatalmas mérete és lakosság száma miatt mindkét ország egy sokkal komplexebb, bonyolultabb rendészeti modellt alkalmaz, mint Magyarországon. A Kanadai Alkotmány meghatározza, hogy a közösségeknek joga van saját rendőrséget felállítani. Ezt elsődlegesen a tartományoknak adja ki feladatként.⁴ Bár nem létezik teljesen egységes rendőrség, a különböző szintek között mégis megfigyelhetünk bizonyos szintű hierarchiát. Ahogy az Amerikai Egyesült Államokban, úgy Kanadában is hármas tagolódást figyelhetünk meg a rendőrség felépítésében. A legalsó szinten a városi rendőrségeket találjuk, középen helyezkednek el a tartományi rendőrségek, végül szövetségi szinten található a legnagyobb rendőrségi szerv, a Royal Canadian Mounted Police (a továbbiakban: RCMP). A felsoroltakon kívül léteznek még rendőri szervek, azonban ezek nem fontosak tudományos munkám elkészítéséhez, ezért ezeket nem vizsgálom kiterjedten, de megemlítem őket a teljesség igénye nélkül. A következőkben egyesével kerülnek bemutatásra a különböző szintek.

Helyi szint

Ide sorolhatók a városi rendőrségek. A városok vállalhatják saját rendőrség alapítását, fenntartását. Ha erre nincs erőforrásuk, szerződést köthetnek, mind a tartományi rendőrséggel, mind a RCMP-vel. Ezen felül –a tartományi rendőrségi törvények alapján– a tartományi rendőrségek végzik a nagyvárosok rendészetét. A városi rendőrségek általában a városi tanács kormányzása alatt működnek. Jelentős számú város rendelkezik a rendőrség működését felügyelő testületekkel. Általánosságban elmondható, hogy a tartományok maguk is ellenőrzik a városi rendőrségek működését, és szankcionálhatják azokat, ha hiányosságokat tapasztalnak.

Tartományi szint

A Kanadai Alkotmány a tartományoknak adja ki feladatul a rendőrség felállítását, a rendfenntartást, rendészetet, azonban 13-ból csak három tartomány rendelkezik saját tartományi rendőrséggel:

- Ontario tartományban az Ontario Provincial Police,
- Québec tartományban a Sûreté du Québec, és
- Újfundland és Labrador tartományban a Royal Newfoundland Constabulary.

Minden más tartományban az RCMP látja el a rendőrségi feladatokat (együttműködési megállapodás alapján).

² Papp (2020), 327

³ URL2

⁴ URL3

Szövetségi szint (Royal Canadian Mounted Police)

A RCMP Kanada legnagyobb rendészeti feladatokat ellátó szerve. Elsődleges feladata a szövetségi törvények végrehajtása, a szervezett bűnözés és pénzügyi bűncselekmények felderítése, visszaszorítása, valamint a rend fenntartása azokon a területeken, amelyek nem rendelkeznek önálló rendőrséggel. Itt megállapodási szerződések keretén belül történik az egyezség.

Egyéb rendőrségi szervek

A First Nations Policing Program (FNPP) azért jött létre, hogy a kanadai őslakosok saját rendőrséget állíthassanak területükön, minél nagyobb autonómiát kapva ezzel az államtól.

A kanadai kormány ezen felül feljogosíthat egyéb területeket (jellemzően létfontosságú rendszereket és létesítményeket) saját rendőrség felállítására és működtetésére. Ezeket a jogokat csak meghatározott területeken érvényesíthetik a meghatározott személyek. Ilyenek például a Harbour Police, a Military Police, valamint a Railway Police.

Határórség

A kanadai Canada Border Services Agency (CBSA) egy szövetségi szintű, komplex feladatokat ellátó rendvédelmi szerv. Egyszerre lát el a határrendészeti, határőrizeti feladatokat és felelős a vámmal kapcsolatos tevékenységek ellátásáért.⁵

A Royal Canadian Mounted Police képzése, avagy a Cadet Training Program

A jelentkezés elfogadása után a jelölt bekerül egy 32 fős osztályba és megkezd a 26 hetes képzést az RCMP rendőrakadémiáján, a Reginában található „Depotban”⁶. A létesítményt „második otthonnak” hívják, ugyanis itt a kadétek egyágyas szobákban laknak, nem fogadhatnak látogatókat a képzés időtartama alatt, és szigorú napirend alapján teljesítik a kiképzésüket, azonban figyelembe veszik a jelentkezők kulturális és vallási hovatartozását. Ahhoz, hogy valaki tagja lehessen a rendőri szervnek, meg kell tanulnia uralkodnia önmagán és jól kell bírnia a számára új, nem feltétlenül kellemes élményeket, szituációkat. Az RCMP kiképzői szerint ez a modell kiválóan segít ebben a folyamatban. A képzés sikeres elvégzése után a jelentkező megkapja a kinevezését, azonban a tanulási folyamat itt még nem ér véget. A kinevezés után minden rendőr a szolgálati helyén köteles teljesíteni egy fél éves gyakorlatot, ahol mindennapos rendőri feladatokat kell végrehajtani a kijelölt mentora iránymutatása, utasítása alapján. A gyakorlat sikeres teljesítése után lesz teljesértékű tagja az RCMP-nek.

A 26 hetes elméleti képzés a Depotban 820 órára került lebontásra a következők szerint:⁷

- Applied Police Sciences: 432 óra
- Firearms: 104 óra
- Police Defensive Tactics / Immediate Action Rapid Deployment: 94 óra
- Police Driving: 67 óra
- Operational Conditioning: 45 óra
- Drill and Department: 37 óra
- Egyéb foglalkozások: 41 óra

⁵ URL4

⁶ URL5

⁷ URL6

Applied Police Sciences (Alkalmazott rendészettudományok)

Az alkalmazott rendőrtudományok program további 15 modulra tagozódik. A program célja, hogy a jelöltek elsajátítsák a szükséges ismeretanyagot és problémamegoldó képességet, ami ahhoz szükséges, hogy sikeresen építhessenek kapcsolatot a közösséggel. Mindegyik modul egy konkrét forgatókönyv/esemény köré van felépítve. A képzés teljesítéséhez a kadétoknak sikeres félévi és évvégi vizsgát kell teljesíteniük. A programhoz tartozik gyakorlati képzés is, úgynevezett „Detachment visits”-eken (különítménylátogatásokon) vesznek részt a jelöltek. A képzés időtartama alatt három gyakorlaton vehetnek részt, ezek fokozatosan készítik fel a kadétoakat az évvégi Final Detachment Test-re. Ezekben a gyakorlatokon hármass szerepük van a jelölteknek: 1. bizonyos szituációkat saját maguknak kell megoldaniuk, 2. jelző szerepet látnak el, 3. megfigyelőként vesznek részt. A jelölteket a kiképzők folyamatosan megfigyelik a gyakorlatok végrehajtása során és visszajelzést adnak nekik a teljesítményükről. Az önállóan megoldandó gyakorlatok után a vizsgázónak készítenie kell egy nyomozati aktát a legjobb tudása szerint, amit a kiképzők értékelnek.

Firearms (Lőkiképzés)

A program fő célja, hogy a jelöltek megismerkedjenek a rendőrség által rendszeresített félautomata 9 milliméter kaliberű maroklőfegyverekkel, valamint a szintén félautomata 12-es sörétes puskával, illetve a fegyverek biztonságos kezelésével. Ehhez szimulátor segítségét is igénybe veszik, ahol olyan helyzeteket vetítenek a kadét elé, ahol a lőfegyverhasználat megalapozott. A program sikeres teljesítéséhez a kadétnak biztonságosan kell kezelnie a fegyverét, pontosnak kell lennie, valamint jó döntési képességgel kell rendelkeznie.

Police Defense Tactics (Intézkedéstaktika)

A program célja, hogy a kadétoakat ellássa olyan biztonságos és hatékony technikákkal, amelyekkel kezelni tudják a mindennapos rendőri munka során előforduló helyzeteket. Az RCMP modell hét intézkedéstaktikai alapelvet fogalmaz meg:

- Minden beavatkozás elsődleges célja a közbiztonság fenntartása.
- A rendőrök biztonsága elengedhetetlen a közbiztonsághoz.
- A beavatkozási modellt mindig gondos kockázatértékelés keretében kell alkalmazni.
- A kockázatértékelésnek figyelembe kell vennie az életveszteségek, sérülések és anyagi károk valószínűségét és mértékét.
- A kockázatelemzés és értékelés folyamatos, és a kockázatkezelésnek a helyzet változásával kell fejlődnie.
- A legjobb stratégia a kockázatkezeléshez szükséges legkevesebb korlátozó beavatkozás.
- A legjobb beavatkozás okozza a legkisebb sérülést vagy kárt.

A program során a kadétoak különböző technikákat sajátíthatnak el különböző szimulált körülmények között. Megtanulják a kényszerítő eszközök alkalmazását, elvezető fogásokat, földre viteli, és egyéb földharc technikákat, fogásokat.

Police Driving (Rendőrségi vezetéstechnika)

A kadétoaknak a jelentkezés előtt már rendelkezniük kell B kategóriás vezetői engedéllyel.⁸ A program célja, hogy a kadétoak olyan vezetési képességgel rendelkezzenek, amik elengedhetlenek a járőrözéshez, valamint a bejelentésekre való vonulásokhoz. Ezen felül ebben a programban tanulják meg a jelentkezők a közlekedési balesetek helyszíni szemlélésének lefolytatását is. A program kiemelkedő

⁸ URL7

fontossága, hogy a hallgatók megtanulják biztonságosan kezelni a szolgálati gépjárműveket, megfelelően használni az eszközöket, ismerjék az ehhez kapcsolódó szabályozókat, valamint azt, hogy vezetés közben hogyan használják a rádiót. A gyakorlatok során vizsgálják a jelentkező szituációs képességeit, például a kommunikációs készségét, a helyszínrajz készítési képességeit, a bizonyítékok begyűjtését, valamint a balesetről készült fényképek készítését. A program során a kiképzők folyamatosan vizsgálják és értékelik a jelentkezők vezetési képességeit, hogy megbizonyosodjanak arról, hogy tényleg biztonságosan kezelik a járműveket és megbízható sofőrök.

Operational Conditioning (Kondicionálás)

A fitness program célja a kadétok nevelése egy teljes életen át tartó egészséges életmód kialakítására. Ez mind mentálisan, mind fizikálisan segít nekik ellátni a rendészeti feladataikból adódó nehézségeket. A program kiemelkedő hangsúlyt fektet a helyes táplálkozásra és a stresszkezelésre. Az órák során a jelentkezők biztonságos és hatékony technikákat sajátíthatnak el, amivel különböző fizikai adottságaikat fejleszthetik. A képzés különlegessége, hogy a kadétoknak rendelkezésre áll egy medence is, ahol a testzés mellett vízből mentést is tanulnak. A program két részből áll: a kadétok először az oktató irányításával az általa bemutatott edzéstervet majd önállóan, a már ismertetett gyakorlatokat végzik. Ehhez segítséget kapnak az instruktoroktól, akikkel közösen tervezik meg a személyre szabott edzéstervet, így mindenki a személyi igényei szerint tud készülni a fizikai felmérére, aminek teljesítése a program végső követelménye.

Drill and Department (Alaki foglalkozások)

Mint hazánkban, úgy Kanadában is fontosak a rendőri alaki foglalkozások. A program ezen része arra fókuszál, hogy egy kis büszkeséget keltsen a kadétokban, hiszen nem mindenki képes ellátni a rendőri szolgálatot. Itt megtanítják a jelentkezőknek, hogyan kell ápolni a ruházatukat, mennyire fontos a rend fenntartása a közös helyiségekben, a tiszteletet a társak iránt. Valamint itt tanulják meg az etikettet és a formális helyzetek protokollját. Emellett ceremóniális feladatokra való felkészítést is ezeken a gyakorlatokon szereznek. A gyakorlatok fontos alapelve, hogy a kadétok a parancsokat pontosan hajtsák végre utasításra. Ez elengedhetetlen a mind a ceremóniákon, mind a csapaterős tevékenységekben. A 26 hetes képzés 820 órájából a legtöbbet (432 órát) az alkalmazott rendészettudományok teszik ki. A képzés második legfontosabb tantárgya a lökiképzés (104 óra), a harmadik helyen az intézkedéstaktikai foglalkozás végzett (94 óra).

Az RCMP jelentkezési feltételei

„Jelentkezési feltételek⁹:

- kanadai állampolgárság, vagy rendelkezik letelepedési engedéllyel és a jelentkezés előtti utolsó öt évből hármát Kanadában töltött,
- jelentkezésnél betöltött 18. életév, kinevezésnél betöltött 19. életév (felső korhatár nincs),
- anyanyelvi szintű angol vagy francia nyelvtudás,
- érvényes B kategóriás vezetői engedély,
- kanadai érettségi bizonyítvány, vagy magasabb fokú iskolai végzettség,
- egészségi és pszichológiai alkalmassági vizsgálat teljesítése,
- látásvizsgálat teljesítése,
- hallásvizsgálat teljesítése,
- fizikai állóképesség vizsgálat teljesítése,
- mentális felkészültség a fegyverviselésre és használatra, illetve más kényszer alkalmazására,
- elkötelezettség a 26 hetes kiképzés teljesítésére a Reginában található Depotban,
- annak elfogadása, hogy Kanadán belül bárhová kijelölhetik a szolgálati helyét,

⁹ URL8

- *a váltásos munkarendszer elfogadása, hétvége és ünnepnapokon is,*
- *feleljen meg a tetoválás, ékszerhordás szabályainak.”*

A büntetlen előlethez fűződő feltételeket külön, részletesen tárgyalják a hivatalos honlapon.

„E szerint a jelentkezőre vonatkozó feltételek a következők:¹⁰

- *nem lehet függőben lévő vagy büntetőbíráóság előtt álló ügye,*
- *nem jelentkezhet addig, amíg a korábbi elítélése miatt nem kapott kegyelmet, vagy nem mentesítették,*
- *nem vett részt súlyos bűnözői tevékenységben (emberölés, rablás, terrorizmus, stb.¹¹),*
- *nem vett részt bűnözői tevékenységben (lopás, prostitúció, járművezetés ittas vagy bódult állapotban¹²) a jelentkezés napját megelőző egy évben,*
- *fegyelmi eljárás keretében nem bocsájtották el más rendvédelmi szervtől vagy katonaságtól,*
- *nem lehetnek függőben lévő és/vagy aktuális személyes csődjei vagy mediátoros hitelei¹³*
- *a jelentkezési folyamat ideje alatt nem vehet részt bűnözői tevékenységben,*
- *nem csálhat az RCMP jelentkezési folyamata során.”*

Ausztria rendőrségének a felépítése

Nyugati szomszédunk rendőrsége centralizált modellben működik. A mai osztrák rendőrséget 2005 óta ismerhetjük ebben a formában, ugyanis ez évben integrálták egy szervezetbe a Szövetségi Csendőrséget (Bundesgendarmerie), a Szövetségi Biztonsági Őrtestet (Bundessicherheitswachekorps) és a Bűnügyi Rendőrséget (Kriminalbeamtenkorps). Azóta a Szövetségi Rendőrség (Bundespolizei) a legnagyobb rendészeti szerv Ausztriában.¹⁴

A több, mint 1000 rendőrkapitányságot magába foglaló rendőrség irányításáért az osztrák Belügyminisztériumon belüli Közbiztonsági Főigazgatóság főigazgatója felelős. A rendőrkapitányságok városi rendőrkapitányságokra, területi parancsnokságokra és tartományi parancsnokságokra oszthatók fel. Az osztrák rendőrség személyi állománya egy 2006-os felmérés szerint 20,000 főre tehető.¹⁵

A szervezeten belül különleges rendőri szervek is találhatóak, ilyen például az alpesi rendőrség, amelynek fő feladata az alpesi területek rendszete, balesetek kivizsgálása és eltűnt személyek felkutatása.¹⁶ A légirendészet (Flugpolizei) a Belügyminisztérium közvetlen irányítása alatt álló szerv, melynek fő feladata a légtér rendjének fenntartása, a földi egységek kiszolgálása a levegőből különböző bevetések során.¹⁷ A Kobra Bevetési Egység (Einsatzkommando Kobra) szintén a Belügyminisztérium közvetlen irányítása alatt álló rendőri szerv, országos illetékességgel hajtja végre a különleges bevetéseket.

Felvételi követelmények

A felvételi követelmények a következők:

- osztrák állampolgárság,
- teljes cselekvőképesség,
- betöltött 18. életév (a jelentkezésnek nincs felső korhatára),
- B kategóriás vezetői engedély,

¹⁰ URL9

¹¹ URL10

¹² URL11

¹³ URL12

¹⁴ URL13

¹⁵ URL14

¹⁶ URL15

¹⁷ URL16

- személyi, szakmai és szellemi alkalmasság a szolgálatellátásával járó feladatok ellátására (ebbe tartozik a fizikai, egészségi és pszichológiai alkalmassági vizsgálat, illetve a büntetlen előélet),
- hadkötelesek esetén a teljesített katonai szolgálat, vagy a közszolgalati kötelesség teljesítése,
- „gyorsúszó” vagy magasabb minősítésű osztrák úszójelvény fokozat,
- a felvételi vizsga sikeres teljesítése.¹⁸

Képzési rendszer

Az osztrák rendőrképzés a Belügyminisztérium felügyelete alatt álló Biztonsági Akadémia (Sicherheitsakademie) feladata. A sikeres felvételi során kiválasztott jelentkezők az ország 11 pontján található Biztonsági Akadémia Oktatási Központjaiban (Bildungszentrum der Sicherheitsakademie) kezdhetik meg a 24 hónapos képzést. A képzés négy részből áll és 2612 órát ölel fel. A jelentkezők egy 12 hónapos elméleti képzési időszakkal kezdik meg a tanulást, ezt követi egy 2 hónapos gyakorlat a kijelölt rendőri szervnél. Ezek után ismét egy elméleti képzés következik, ami 7 hónapot foglal magában, végül egy újabb gyakorlat a kijelölt rendőri szervnél, ami ez esetben 3 hónapig tart. A végső vizsgakövetelmény sikeres teljesítése után a jelentkezőt „inspektor” rendfokozatban nevezik ki szolgálati helyére.

Képzési tematika¹⁹:

- ❖ *Személyes és szociális kommunikációs készségek (összesen 204 óra):*
 - *bevezetés és hatósági szervezés (24 óra),*
 - *alkalmazott pszichológia (56 óra),*
 - *kommunikáció és konfliktuskezelés (40 óra),*
 - *szakmai etika és társadalomtudomány (28 óra),*
 - *emberi jogok (56 óra).*
- ❖ *Rendőrségi kompetenciák, képességek (összesen 1134 óra):*
 - *szolgálati törvény (40 óra),*
 - *rendőrségi intézkedések (240 óra),*
 - *büntető- és magánjog (172 óra),*
 - *alkotmányjog és az Európai Unió (32 óra),*
 - *közlekedési törvény (176 óra),*
 - *közigazgatási jog (160 óra),*
 - *kriminalisztika (164 óra),*
 - *irodai kommunikáció (150 óra).*
- ❖ *A helyzetnek megfelelő készségek és percepciós és reflexiós készség (összesen 806 óra)*
 - *moduláris kompetencia tréning (160 óra),*
 - *bevetési tréning (424 óra),*
 - *sport (120 óra),*
 - *elsősegély (16 óra),*
 - *idegennyelv (4 óra),*
 - *témaalapú oktatás (82 óra).*
- ❖ *Szakmai gyakorlat (468 óra).*

A magyar Rendőrség képzései

Ma hazánkban egy a rendőri pályát választó személy előtt három választási lehetőség áll. Elvégezheti Budapesten a Nemzeti Közszolgalati Egyetem Rendészettudományi Karán a négyéves rendőrtiszt képzést, vagy választhatja a kétéves technikumi képzést az ország két pontján, Körmenten vagy Miskolcon. Az említett két lehetőségen felül a jelentkező választhatja a két Rendőrképző Akadémia

¹⁸ Beamten-Dienstrechtsgesetz 1979

¹⁹ URL17

lehetőségeit. Az Adyligeten és Szegeden található intézményekben korábban a kétéves technikai képzést folyt, azonban a 2020-as képzési rendszer változtatások óta már csak a 10 hónapos képzésekre jelentkezhetnek az érdeklődők. A két technikumban, Miskolcon és Körmenten is jelentkezhet az érdeklődő a 10 hónapos járőrképzésre.²⁰ Ezekben az intézményekben kétféle járőrképzés folyik: közbiztonsági és határrendészeti járőr. A képzés sikeres elvégzését követően önálló intézkedésre jogosult, szakmailag felkészített járőrként a rendőrség közrendvédelmi, közlekedésrendészeti, határrendészeti szakterületén teljesíthet szolgálatot, vagy a bevetési egységek csapaterős feladatainak ellátásában vehet részt a jelentkező.²¹ Fontos kiemelni, hogy a fent leírt képzési formákon kívül 2016 után ismét lehet jelentkezni határvadász képzésre. Írásomban a közrendvédelmi/ közbiztonsági járőr képzésre fókuszálok. A felvételi követelményeket azonosíthatjuk a hivatásos szolgálati jogviszony létesítésének feltételeivel, mivel a képzés harmadik hónapjától a jelentkező a rendőrség „próbaidős” hivatásos állományába kerül.²² A hivatásos szolgálati jogviszony létesítésének feltételeit a 2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló törvény (a továbbiakban: Hszt.) 33. szakaszában fogalmazták meg. Ezen felül a törvény a büntetett előlethez fűződő joghátrányok mentesítését is máshogy számolja, hosszabb időt szab meg, mint a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.). Erről a törvény 41. §-ában olvashatunk.

A Rendőrképző Akadémia Adyligeti Járőrképző Tagozatának képzési tematikája

A Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ Rendőrképző Akadémia Adyligeti Járőrképző Tagozat honlapján olvasható idézet alapján elmondható, hogy az intézmény fő feladata a 10 hónapos járőrképzések lebonyolítása, azonban ezek mellett más képzések is folynak.²³

A 10 hónapos képzés céljáról a tantárgyi programban olvashatunk:

„A szakmai képzésben résztvevő elsajátítsa a szükséges kompetenciákat, szakmai ismereteket és szakmai készségeket a tervezett beosztásának ellátásához. A Rendőrség utánpótlási igényeinek megfelelően a közterületi, közbiztonsági szolgálatra felkészítő képzés szakmailag elfogadott tartalmú, gyakorlatorientált képzés során, kizárólag munkakörre felkészítés keretében a létszámgigények gyors biztosítását teszi lehetővé.”²⁴

A tervezett képzési időt négy részre lehet felosztani: 1. nyolchetes, 290 órás *alapkiképzés*, 2. tizenhat hetes, 552 órás *járőrtársi modul*, 3. négy hetes, 120 órás *járőri modul*, 4. négy hetes, 124 órás *tanintézeti és nyolchetes, 320 órás szakmai gyakorlat*. Összesen tehát negyven hét és 1406 óra. Az elméleti óraszám 528 órát ölel fel, míg a gyakorlati óraszám 878 órát, amibe beletartozik a 320 órás közrendvédelmi területi gyakorlat is.

Tantárgyak és óraszámok:

- ❖ intézkedéstaktika 132 óra
- ❖ rendőri testnevelés 130 óra
- ❖ jogi ismeretek + jogi alapismeretek 98+18 óra
 - büntetőjog 52 óra
 - szabálysértési jog 50 óra
 - közigazgatási jog 6 óra
 - polgári jog 4 óra
 - alkotmányjog 2 óra
 - bevezetés a jogi ismeretekbe 2 óra
- ❖ közrendvédelmi ismeretek 94 óra

²⁰ URL18

²¹ URL19

²² URL19

²³ URL20

²⁴ URL21

- ❖ lökiképzés 90 óra
- ❖ idegnyelvi ismeretek 84 óra
- ❖ általános szolgálati ismeretek 70 óra
- ❖ közlekedési ismeretek 70 óra
- ❖ csapatszolgálat 72 óra
- ❖ informatikai ismeretek 64 óra
- ❖ társadalom és kommunikációs ismeretek 60 óra
- ❖ bűnügyi ismeretek 40 óra
- ❖ határrendészeti ismeretek 32 óra

A képzések összehasonlító elemzése

A vizsgált országok felvételi követelményei nagymértékben hasonlítanak. Ilyen hasonlóság például, hogy a jelentkezőnek cselekvőképesnek kell lennie, valamint fizikai, egészségügyi és pszichológiai vizsgálatokat kell teljesíteni. A követelmények azonban helyenként jelentős eltérést mutatnak. Mindkét külföldi ország felvételi követelményeinél láthattuk, hogy nincs maximális életkor (felső korhatár) megfogalmazva, ami felett a jelentkezőt automatikusan elutasítják. Hazánkban a maximális életkor jelenleg 55 év (a mindenkori öregségi nyugdíjkorhatár előtt 10 év). A felső korhatár megállapítása – tekintettel a hivatás fizikai és pszichikai megterhelő jellegére – észszerűnek tűnik.

Azt is megfigyelhetjük, hogy mindkét külföldi országnál kötelező a B kategóriás vezetői engedély a jelentkezéshez, hiszen a képzés magában foglalja a rendőrségi vezetéstechnikát. Ma hazánkban ahhoz, hogy egy rendőr teljes értékben vezethesse a szolgálati gépjárműveket, két iskolarendszeren kívüli képzésre is szüksége van. Az alap ügyintézői vizsgára (hogy vezethesse a gépjárművet) és az emelt szintű vizsgára (a megkülönböztető jelzés használatához). Ésszerű lenne, ha hazánkban továbbra sem lenne kötelező a B kategóriás vezetői engedély a jelentkezéshez, azonban akik rendelkeznek vele, azokkal külön órák keretében megcsinálhassák a vizsgákat.

Mindhárom vizsgált ország részletesen írja le a büntetlen előlethez fűződő követelményeket, azonban csak Kanada érezte úgy, hogy fontos külön leírnia, hogy a jelentkező nem vehet részt bűnözői tevékenységben a jelentkezés során (hazánkban erre irányul a kifogástalan életvitel ellenőrzés, melyen a rendvédelmi oktatási intézménybe jelentkezők átesnek), illetve a jelentkező nem csalhat a jelentkezési folyamat során.

A három állam közül egyedül nyugati szomszédunknál létezik még a kötelező sorkatonaság intézménye. A sorkatonaság idejét ki kell töltenie a jelentkezőnek, azt nem lehet kiváltani a rendőrségi szolgálattal, mint hazánk régebbi gyakorlata szerint, mikor még nálunk is létezett a sorkatonaság. Emellett egyedül Ausztriában kell igazolnia a jelentkezőnek úszástudását, az állam által kiadott jelvényekkel.

A három képzés, mind felépítésben, mind időtartamban különböző. A leghosszabb Ausztria képzése a maga 24 hónap időtartamával, második Kanada a körülbelül 13 hónapos képzésével, míg Magyarország 10 hónapos járőrképzése az összességében a legrövidebb időtartamú. Tantermi óraszámok tekintetében szintén az osztrák képzés végzett az első helyen a maga 2144 órájával, viszont második helyen a magyar oktatás végzett 962 órával, a harmadik a kanadai képzés 820 órával. A legtöbb gyakorlat (hat hónap) a kanadai képzésben szerepel, amelynek óraszama a már kinevezett rendőrök szolgálatbeosztásához igazodik. Kanadát Ausztria követi a két részletben végrehajtott, összesen öt hónap időtartamú, 468 órás gyakorlatával. A magyar képzés egy összesen három hónapból álló, 454 órát felölelő tanintézeti és területi szakmai gyakorlatot tartalmaz.

Kanadában mindössze 45 órát fordítanak a jelentkezők kondíciójának fejlesztésére, és így is beleférnek az óraszámba az úszás és vízből mentés foglalkozások, ezek a magyar 130 órás keretben nem szerepelnek. Ausztriában a jelentkezésnél kötelező igazolni az úszástudást, méghozzá az államilag elfogadott négyfokú képzés harmadik fokát²⁵ kell teljesíteni a jelentkezéshez (a vízimentő fokozatokat nem számolva). Az úszás köztudottan egy kiváló kardió gyakorlat, ami az egész testet átmozgatja, valamint kiváló rehabilitációs és stresszcsökkentő edzésforma. Megjegyzendő, hogy a tisztképzésben

²⁵ URL22

jelen van az úszásoktatás, azonban jelen írásban nem a tisztképzésre fókuszálok. Éppen ezért célszerű lenne megvalósítani a hozzá szükséges infrastruktúrát és bevenni az úszást a képzési rendszerbe, hogy egy alap úszástudást, vízbiztonságot kapjanak a jelentkezők. A vízből mentés foglalkozások általánossá tételét nem szorgalmazom, hiszen nem lenne akkora haszna a foglalkozásoknak, mint a hozzá szükséges erőforrások száma.

Az egyik legfontosabb tantárgy a rendőrségi képzésben az intézkedéstaktika. A magyar képzésben a 132 órával ez a legtöbbet oktatott tantárgy. Kanadában 94 órát szánnak ezekre a foglalkozásokra, ezzel a harmadik legfontosabb tantárgy a képzési rendszerükben. Ausztriában nem találunk külön intézkedéstaktikai órákat, azonban bevetési tréningeket igen. Ez a tantárgy a maga 424 órájával a második helyen van a képzésben, viszont ez egy sokkal nagyobb területet átfogó tárgy, hiszen külön lökiképzést sem találunk a programban, valószínűleg az is ezen órák keretein belül kerül oktatásra. A magyar gyakorlat fordítja a legtöbb időt az oktatására, ugyanis az intézkedéstaktika a rendőri lét egyik alappillére, hiszen munkája során a legtöbbször ezekkel a változatos szituációkkal fog találkozni, és fontos, hogy biztonságosan, sérülésmentesen le tudja folytatni az intézkedést. Nem véletlenül az első intézkedéstaktikai alapelv a biztonságról szól, hiszen elsősorban a rendőrök és az állampolgárok biztonsága a legfontosabb.

Az intézkedéstaktikához szorosan kapcsolódik a lökiképzés. A kanadai képzési rendszerben ez a második legtöbbet oktatott tantárgy, a 104 órájával a képzés körülbelül 13%-át teszi ki. Magyarországon ehhez 90 óra áll rendelkezésre, ami óraszám alapján a képzés ötödik tárgya, ami az összóraszám körülbelül 9%-ának felel meg. Az osztrák modellben nem találunk külön lökiképzés tantárgyat, ellenben van a már említett bevetési gyakorlat elnevezésű foglalkozás. Láthatjuk, hogy három ország, háromféle gyakorlat.

„Szóban vagy írásban, gondolatainkban vagy cselekedeteinkben, magatartásunkban történő minden emberi megnyilvánulásunk kommunikáció. Ha e téren a szakemberek nincsenek „rendben”, lehetetlen, hogy munkájuk hatékony legyen. Ezen áll vagy bukik minden. Azért, hogy a professzionalizmus egyértelműen érvényesülni tudjon, a szakemberek kommunikációs készségeit is fejleszteni szükséges.”²⁶

Ausztriában összesen 68 órában oktatnak kommunikációt, konfliktuskezelést, szakmai etikát, valamint társadalomismereteket két tantárgy keretében. Ezenfelül a jelentkezők 150 órában tanulhatnak irodai kommunikációt. Hazánk 10 hónapos képzésében is fontos szerepet töltenek be a kommunikációs készségek. A felvételt nyert tanulók társadalmi és kommunikációs ismeretek tantárgy névvel, 60 óra keretében tanulhatják ugyanazt, amit Ausztriában két kurzus keretében. Vagyis a társadalmi és kommunikációs ismeretek tantárgy etikából, konfliktuskezelésből, társadalomismeretből és különböző kommunikációs gyakorlatokból, tréningekből áll. Továbbá általános szolgálati ismeretek foglalkozások keretén belül tanulnak további irodai kommunikációt, valamint előjárói-beosztotti viszonyból származó érintkezésnek a szabályait, a kijelölt 70 óra időtartamban. Molnár Katalin 2008-ban az adyligeti iskola 2007-es pedagógiai programját bemutatva többek között a következőket állapította meg: *„A tantárgy kommunikációs paneljének címe: Kommunikáció a rendvédelmi munkában, amelyre a 70 órából 20 óra jut. Ezek a foglalkozások csoportosan zajlanak, a kommunikáció alapfogalmainak elméleti megismerése után inkább a kommunikációs helyzetgyakorlatok, az intézkedés-lélektani szituációk dominálnak. A kommunikációt oktatók igen jó szakmai együttműködésben vannak a közrendvédelmi ismereteket oktató kollégákkal, így a kommunikációs gyakorlati ismeretek a szakmai órákon is kiemelten jelen vannak. A tantárgy nem annyira az elméletre épül, hanem sokkal nagyobb hangsúlyt fektetnek a gyakorlatiasságra, s a hallgatók szituációkban való szereplésükről folyamatos visszajelzést kapnak. Az adyligeti iskolában például 2008-ra újították fel az ún. szituációs házat, ahol a gyakorlati foglalkozásokat tartják. A tantárgyat hivatásos vagy közalkalmazott kollégák oktatják, akiknek szakirányú és tanári végzettségük is van. A tantárgyhoz írott tananyag⁴ is rendelkezésre áll, amelyet az oktatók egyéni tansegédletekkel, órai vázlatokkal, saját maguk által összeállított feladatokkal egészítenek ki.”²⁷* Visszatérve Ausztriára, ott a jelentkezők 56 órában tanulnak külön tantárgyként az emberi jogokról, hozzájuk kapcsolódó ismeretekről. Ezt a gyakorlatot át lehetne ültetni a magyar képzési rendszerbe, a fent említett társadalmi

²⁶ Molnár (2016), 52

²⁷ Molnár (2008), 3

és kommunikációs ismeretek tantárgy kereteibe, plusz 4-6 óraszámában. A kanadai Royal Canadian Mounted Police Cadet Training Programban nem került külön jelölésre a kommunikáció, mint foglalkozás.

Az idegennyelvi oktatás terén hazánk 10 hónapos képzése kiemelkedik a külföldi képzések közül. Míg a magyar képzésben 84 órában tanítanak idegennyelvi ismereteket, addig nyugati szomszédunknál mindössze 4 órában foglalkoznak idegennyelvvél. A tengerentúli kanadai képzési programban nem jelölnek külön nyelvi foglalkozásokat. Kanadában két hivatalos nyelv is van, az angol és a francia. Jelentkezési feltételnek megszabják, hogy az egyik nyelvből anyanyelvi szinten kell beszélni, valamint a jelentkező a jelentkezéssel elfogadja azt is, hogy Kanadán belül bárhol kinevezhetik. Éppen ezért valószínű, hogy a jelentkezők tanulnak idegennyelvi ismereteket az egyéb foglalkozások 41 órájában, hogy tudjanak kommunikálni az ország másik anyanyelvű népességével. Az idegennyelvi foglalkozásokra valószínűleg azért sem fordítanak több időt, mert mára nagyjából mindenki beszél az angol nyelvet. Ezzel szemben németül kevesebben beszélnek, így az osztrák képzés kerek négy órája nagyon kevésnek tűnik a professzionális világban.

A három ország képzései közül csak a magyar 10 hónapos képzésben tanulnak a jelentkezők határrendészeti ismereteket. Kanada tekintetében ez érthető, hiszen külön rendvédelmi szerv, a Canada Border Services Agency felel a határok biztonságáért, a határrendészeti feladatokért. Ausztriában nem tartanak fenn határőrséget, ugyanis az országot körülvevő összes szomszédja a Schengeni övezetbe tartozik, ezért normál jogrendben a határátlépésnél nincs ellenőrzés. Ugyanakkor a 2015-ös menekültválságot követően több határszakaszon (köztük a magyar határszakaszon is) visszaállították az ellenőrzéseket az illegális bevándorlás megfékezése érdekében.²⁸ Sőt a koronavírus elleni védekezés kapcsán az összes határon visszaállították az ellenőrzéseket.²⁹ Az ezzel kapcsolatos határőrizeti feladatokat a rendőrség látja el, ezért fontos lenne határrendészeti ismereteket oktatni számukra.

Különlegesség, hogy a Royal Canadian Mounted Police Cadet Training Program Police Driving 67 óras moduljában a kadétek nem csak vezetéstechnikát tanulnak, hanem baleset helyszínelői képzést is kapnak. Megtanulnak helyszínrajzokat készíteni, nyomot rögzíteni, illetve dokumentálni a baleset helyszínét is. Hasonló képzést a hazai jelentkezők a közlekedési ismeretek tantárgy keretében kapnak. Az itt végzett rendőrök csak anyagi/dologi káros közlekedési balesetet helyszínelhetnek le, azonban ezt is csak balesethelyszínelői megerősítéssel. Erre több hangsúlyt kellene fektetni, ezzel is tehermentesítve a helyszínelői állományt.

Összefoglalva az olvasottakat, elmondható, hogy három ország, három különböző jogrendszer, három különböző képzési módszer. Nem célom vagy feladatom megmondani azt, hogy melyik a legjobban járható út. Mindegyiknek megvannak az előnyei és a hátrányai is. A kanadai képzés gyors utánpótlást biztosít a rövid tantermi képzésének köszönhetően, az osztrák képzés pedig egy széleskörű, megbízható háttértudással készíti fel a kibocsájtott rendőröket. A magyar 10 hónapos képzés egy arany középútnak tekinthető. Kevesebb, mint egy éves képzési ideje rövidnek mondható, ezzel biztosítja a gyors utánpótlás képzést a meglévő állomány számára. Valamint a sok elméleti órának köszönhetően egy biztos tudással is szolgál a végzett járőrök számára. Cikkem egyik célja, hogy ajánlásokat fogalmazzak meg, hogyan válhatna jobbá, teljesebbé a jelentkezők eltöltött 10 hónapja az oktatási intézményben. Szerettem volna a 10 hónapos képzést elvégzett kollégákat egy kérdőív segítségével meginterjúvolni magáról a képzésről, a tapasztalatukról, valamint az észrevételeikről. Azonban pont a kutatás elvégzése és a cikk megírása előtt változott a tantárgyi program, ezáltal még nincsenek végzett rendőrök, akik megoszthatnák a gondolataikat velem.

Meglátásom szerint a képzés idejét 10 hónapról legalább 12 hónapra kellene bővíteni, amiből egy hónap csak területi szakmai gyakorlat. Ezzel a bővítéssel megmaradna a képzési célban megfogalmazott gyors utánpótlás képzés. Fontos lenne minél több gyakorlatot, gyakorlati foglalkozást beleépíteni a képzés programjába. Ehhez azért elengedhetetlen egy stabil elméleti tudásbázis, amit át lehet ültetni a gyakorlatba. A fennmaradó kibővített időt a már fent említett javaslatokkal egészíteném

²⁸ URL23

²⁹ URL24

ki, kiemelkedő hangsúllyal a vezetéstechnikára és a kommunikációs tréningekre, gyakorlatokra. Ugyanakkor nem mehetünk el mellett a tény mellett, hogy „A Z generáció megjelenése, az ebbe a korosztályba tartozó hallgatóink megváltozott igényei, motiválhatóságuk nehézségei, ugyanakkor a bennünket lekörföző 21. századi digitális kompetenciáik a rendészeti képzésben is komoly kihívást jelentenek.”³⁰ Mindemellett napjaink nem újkeletű elvárása, hogy a rendőrség szolgáltató jellege a rendőrség valamennyi tevékenységében megjelenjen, kifejezésre kerüljön. „A polgárbarát rendészet, a barátságos rendészet, a szolgáltató rendészet fogalmak a rendőrtiszt képzésbe beépítésre kerültek, de a szakközépiskolai oktatásban is foglalkozni kell a témával, a barátságos rendészet elveit be kell építeni a tananyagba. Az iskolák tanulói ne csak a rendőri intézkedést kiváltó körülményekről tanuljanak, hanem azokról is, amelyek az állampolgár szubjektív biztonságérzetét csökkentheti. Célszerűnek mutatkozik az is, hogy az ilyen típusú foglalkozások egy részét „civil” állampolgárok tartsák, például társadalmi önvédelmi csoportok vezetői, önkormányzatok rendészeti előadói, hasonlóan a tisztképzésben bevezetett gyakorlathoz.”³¹

Összegzés

Célom az volt, hogy egy átfogó képet adhassak az általam kiválasztott, földrajzilag változatos elhelyezkedésű országok rendőrtiszt képzéseiről, a könnyebb értelmezéshez szükséges mértékben pedig a rendőrségük felépítéséről és a felvételi követelményekről. Feltételeztem, hogy megvizsgálva a fenti országok oktatási módszereit, olyan javaslatokat tudok megfogalmazni, amelyeket akár a magyar rendőrségi képzések terén is lehet alkalmazni. Ezeket előző fejezetben részletesen is kifejtettem. A forráskutatást a külföldi országok részéről leginkább elektronikus úton elérhető publikációkra, törvényszövegekre, valamint a szervezetek hivatalos weboldalaira összpontosítottam, ugyanis Magyarországon kevés nyomtatott forrás található ezekben a témákban. Ezért hasznosnak gondolom a választott országok további tudományos kutatását. A magyar rendszerről szóló fejezetet szintén legfőképpen elektronikus úton elérhető forrásokból készítettem.

Irodalomjegyzék

- Major Róbert, Tihanyi Miklós, Kovács Sándor, Vajda András (2014): A nagyvárosi lakosság szubjektív biztonságérzetének javíthatósága Belügyi Szemle 62 évf. 5. szám 98-133.
- Molnár Katalin (2008): A rendészeti kommunikációs képzés jelene és jövője (I. rész) Magyar Rendészet 8. évf. 4. szám 74-93.
- Molnár Katalin (2016): A kommunikáció szerepe a rendészeti munkában: a kommunikációs készségek fejlesztési lehetőségei a rendészeti képzésben Határrendészeti Tanulmányok 13 évf. 1. szám 51-54.
- Molnár Katalin, Papp Dávid (2021): Pandora szelencéje és karkötője – avagy a boldogsággal támogatott tanulás In: Szarka Emese (szerk.) Pozitív Pedagógia és Nevelési Konferencia kötet II. Mental Focus Kft 212-225.
- Papp Dávid (2020): Közterületi és őrszolgálat In: Ruzsonyi, Péter (szerk.) Közbiztonság: Fenntartható biztonság és társadalmi környezet tanulmányok III. Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó 327-363.

Internetes források

- URL1: <https://vi.cm-sobral-monte-agraco.pt/100-best-temptation-quotes> (letöltve: 2022.08.24.)
- URL2: <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/police> (letöltve: 2022.08.24.)
- URL3: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/const/> (letöltve: 2022.08.24.)
- URL4: <https://www.cbsa-asfc.gc.ca/menu-eng.html> (letöltve: 2022.08.24.)

³⁰ Molnár, Papp (2021), 215

³¹ Major et al. (2014), 102

- URL5: <https://www.rcmp-grc.gc.ca/en/cadet-training> (letöltve: 2022.08.24.)
- URL6: <https://www.rcmp-grc.gc.ca/depot/ctp-pfc/index-eng.htm> (letöltve: 2022.08.24.)
- URL7: <https://www.rcmp-grc.gc.ca/en/qualifications-and-requirements> (letöltve: 2022.08.24.)
- URL8: <https://www.rcmp-grc.gc.ca/en/qualifications-and-requirements> (letöltve: 2022.08.24.)
- URL9: <https://www.rcmp-grc.gc.ca/en/good-character> (letöltve: 2022.08.24.)
- URL10: <https://www.rcmp-grc.gc.ca/en/good-character> (letöltve: 2022.08.24.)
- URL11: <https://www.rcmp-grc.gc.ca/en/good-character> (letöltve: 2022.08.24.)
- URL12: <https://www.bankruptcy-canada.ca/what-is-a-consumer-proposal> (letöltve: 2022.09.01.)
- URL13: <https://www.bmi.gv.at/202/start.aspx> (letöltve: 2022.09.01.)
- URL14: <https://polis.osce.org/country-profiles/austria> (letöltve: 2022.09.01.)
- URL15: <https://www.bmi.gv.at/202/Alpinpolizei/start.aspx> (letöltve: 2022.09.01.)
- URL16: <https://www.bmi.gv.at/202/Flugpolizei/start.aspx> (letöltve: 2022.09.01.)
- URL17: https://bmi.gv.at/104/files/BF_Ausbildungsplan-SIAK_062022.pdf (letöltve: 2022.09.01.)
- URL18: https://www.police.hu/sites/default/files/Rendorjaror_kepzes_palyazati_felhivas_2022.pdf (letöltve: 2022.09.17.)
- URL19: <https://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/kepzes/rendorjaror-kepzes> (letöltve: 2022.06.17.)
- URL20: <https://rokk.hu/bemutatkozas/szervezeti-felepites/rendorkepzo-akademia/jarorkepzo-tagozat-adyliget/> (letöltve: 2022.06.17.)
- URL21: <https://rokk.hu/wp-content/uploads/2022/03/1.-Kozbiztonsagi-rendorjaror-szakkesites-kepzesi-programja.pdf> (letöltve: 2022.06.17.)
- URL22: <https://www.schwimmabzeichen.at/de> (letöltve: 2022.09.20.)
- URL23: https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/austria-extends-hungarian-slovenian-border-control-amid-ukraine-war/ (letöltve: 2022.09.20.)
- URL24: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/schengen-area/temporary-reintroduction-border-control_en (letöltve: 2022.09.20.)